

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven

In dit nummer

Toelichting illustratie - J.M. de Jong
 Rubens en Titiaan:
 Pinksteren 614

Kerkelijk leven - J.H. Kuiper
 Verlangen naar heelheid 616

Meditatief - A. Kamer
 Gemeenteopbouw onder de
 logistiek van de geest
 van Christus 619

Wandelen met God - B. Luiten
 De waarheid is persoonlijk 620

Achtergronden - W. en K. Wierenga
 De gaven van de Geest 622

Lied van de week - J. Smelik
 Lied: 'Gij dienaars van Hem,
 die alles regeert' 625

En verder...
 Uit de kerken, Persberichten

Titiaan: *Pinksteren*, 1541-1545. Olieverf op doek, 570x260 cm.
 Santa Maria della Salute, Venetië. (afb. 1)

Rubens en Titiaan: Pinksteren

Waarom Rembrandt geen Uitstorting van de Geest schilderde

Frederik Hendrik bestelde in de periode 1632 tot 1646 een serie van maar liefst 7 bijbelse schilderijen bij Rembrandt. Ik besprak er twee, de *Opstanding* en de *Hemelvaart*. Daarnaast maakte de schilder een *Kruisiging*, een *Kruisafname* en een *Begrafenis*, die alle vijf tussen 1632 en 1639 aan de prins werden geleverd. In 1646 tenslotte werd deze zogeheten *Passieserie* aangevuld met een *Aanbidding der herders* en een *Besnijdenis*.

J.M. de Jong ■

Rubens of Rembrandt?

Het lijkt enigszins merkwaardig dat Frederik Hendrik een passieserie in zijn schilderijencollectie wilde hebben. Losse thema's uit de Bijbel maakten ook na de beeldenstorm en de reformatie van de Nederlandse kerk deel uit van de voorstellingswereld van kunstenaars en opdrachtgevers. Een passieserie echter was bij uitstek het thema voor in een katholieke kerk. Waarom de prins deze schilderijen bestelde, blijft onduidelijk. Ongetwijfeld zullen ze bedoeld zijn geweest voor persoonlijke geloofsbeleving. Het formaat van deze werken, iets meer dan 90 bij iets minder dan 70 cm, wijst er al op dat ze in een kleine ruimte moesten worden opgehangen. Dezelfde thema's in de katholieke traditie werden gemaakt voor hoogaltaren. Het ging dan om schilderijen van soms meer dan vijf meter hoog. Mogelijk heeft Frederik Hendrik de opdracht eerst aan Rubens willen gunnen. Die was in het Nederlandse cultuurgebied de historieschilder bij uitstek. Maar hij was ook diplomaat in dienst van de Spaanse Nederlanden, en viel daarmee af. Huijgens kende Rembrandt en was al eerder betrokken geweest bij een vorstelijke aankoop bij de jonge Leidse historieschilder.

In ieder geval werd Rembrandt beschouwd als een goede tweede. Dat bood hem de kans zich uitvoerig met Rubens en andere illustere voorgangers te meten. Wat dat betreft circuleerden er genoeg tekeningen en prenten naar hun werk.

Geen Pinksteren

Rembrandt heeft zich met name gebaseerd op voorbeelden van de hand van Titiaan (Tiziano Vecelli, Pieve di Cadore 1487 - Venetië 1576) en Peter Paul Rubens (Siegen 1577 - Antwerpen 1640). Zij waren zelf katholiek en werkten voor katholieke opdrachtgevers. In hun werk nemen

Rubens: *Nederdaling van de Heilige Geest*. (afb. 2)

passievoorstellingen een belangrijke plaats in, maar ook thema's als kerstfeest en het leven van Maria. Ik heb al laten zien hoe Rembrandt een *Maria hemelvaart* ombouwde naar een *Hemelvaart van Christus*. Opvallend is dat in de katholieke thematiek juist het begin van de christelijke kerk op Pinksteren, ontbreekt. Een verklaring is wellicht dat bij die gebeurtenis de persoon van Christus voor het eerst niet aanwezig is. Op dat moment hebben figuren die later als heiligen beschouwd werden zoals Petrus en Maria, zich in het bijbelverhaal nog niet voldoende geprofileerd. In de latere protestantse beeldtraditie is dat zo gebeven. Zo schilderde Rembrandt wel apostelfiguren, maar een pinkstervoorstelling van zijn hand is onbekend. Het is opvallend dat in de meeste schilderijen die *Pinksteren* tot thema hebben, ook Maria en soms nog andere vrouwen optreden. Deze keuze gaat terug op Handelingen 1. Daar schrijft Lucas na zijn opsomming van de in Jeruzalem in hun bovenvertrek verblijf houdende discipelen: *Vurig en eensgezind wijdden ze zich aan het gebed, samen met de vrouwen en met Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broers* (vs. 14).

Voor de kerk van het Heilige-Geestklooster in Venetië ontwierp Titiaan in 1541 een grote pinkstervoorstelling (afb. 1). Wellicht dat het werk wat de uitvoering ervan betreft, op naam van zijn zoon Orazio moet worden geschreven. We kijken in een in klassieke stijl opgetrokken zaal waarin zich links en rechts enkele ramen bevinden. De ruimte heeft een gebogen plafond, een zogeheten tongewelf. Achterin valt door een raam hemels licht naar binnen. Daarin zien we een duif vliegen, het symbool voor de Heilige Geest. Onderin bevinden zich de levensgrote figuren van de discipelen en enkele vrouwen, waarvan de voorste volledig in beeld is: Maria. Allen hebben een vlam boven hun hoofd. Petrus, met het zwaard aan zijn riem, zakt rechts vooraan van opperste verbazing door zijn knieën.

Titiaan of Rubens?

Rembrandt zou dit werk gekend kunnen hebben via een tekening of prent. Er is een opvallende overeenkomst tussen de rugfiguur Petrus in dit schilderij van Titiaan en de Mattheüs zoals Rembrandt die schilderde in de vorige week besproken *Hemelvaart*. Op wie zou hij zich geïnspireerd hebben als hij de opdracht had gekregen een pinksterschilderij te maken? Ook van Rubens is maar een enkele pinkstervoorstelling bekend. Voor de Liebfrauenkirche (de kerk van Onze-Lieve-Vrouwe) in Neuburg aan de Donau schilderde hij in 1619 een *Nederdaling van de heilige Geest* (afb. 2). Deze compositie is net als die van Titiaan geplaatst in een klassieke ruimte, waar we hier echter schuin in kijken. Het standpunt van de beschouwer ligt heel laag, ongeveer op de onderrand van het schilderij. We kijken op tegen met name Maria, die hier omringt door de discipelen wel een hele centrale plaats in het gebeuren

inneemt. Maar niet verwonderlijk als we bedenken dat het bestemd was voor een kerk die haar naam draagt. Ook hier zien we weer een soortgelijke rugfiguur met zijn armen wijd uitgespreid, maar nu links in de voorstelling en (dus) gespiegeld.

n.a.v.:

Titiaan: *Pinksteren*, 1541-1545. Olieverf op doek, 570x260 cm. Santa Maria della Salute, Venetië.
Rubens: *Nederdaling van de Heilige Geest*, 1615-1619, Olieverf op doek, ca 4,5x3 m. Staatsgalerie Schloss Neuburg, Neuburg an der Donau.

J.M. de Jong is leraar Culturele en Kunstzinnige Vorming aan de Gereformeerde Scholengemeenschap Randstad te Rotterdam en docent Kunst- en Cultuurwetenschap aan de Evangelische Hogeschool te Amersfoort

Toeristische informatie:

Simeons profetie aan Maria (kerstnummer) bevindt zich van Rembrandts besproken schilderijen het dichtste bij, in de Kunsthalle te Hamburg, slechts twee uur rijden van de Nederlandse grens. De passieserie van Rembrandt hangt in zaal 9 op de eerste verdieping van de Alte Pinakothek in München. Rubens' *Nederdaling van de Heilige Geest* is sinds vorig jaar weer in Neuburg aan de Donau (ten noorden van München) te zien, na twee eeuwen omzwervingen via Düsseldorf en München (steeds in dezelfde verzameling waarin de passieserie van Rembrandt zich bevond). Kasteel Neuburg is sinds 2005 in gebruik als Museum voor Vlaamse barokschilderkunst. Rubens' *Maria-ten-hemel-opneming* hangt nog altijd op de plaats waar het voor gemaakt werd, in de Onze-Lieve-Vrouwe kathedraal in Antwerpen. De beide werken van Titiaan zijn het verst weg, in Venetië. Zijn *Maria-ten-hemel-opneming* bevindt zich nog altijd in de S. Maria dei Frari (of S. Maria Assunta) in het stadsdeel S. Polo, links van het Canal Grande. De grote voorstelling van *Pinksteren* is tegenwoordig te vinden in de S. Maria della Salute, gelegen aan het Canal Grande op de punt van de landtong, schuin tegenover het Dogenpaleis.

Noot:

¹ Zie De Reformatie, jg. 81, nr. 28; 15 april 2006 en nr. 34; 27 mei 2006

KERNREDACTIE:

Dr. E.A. de Boer,
Prof. Dr. B. Kamphuis

OVERIGE REDACTIELEDEN:

Drs. A.L. Th. de Bruijne, Drs. I.D. Haarsma,
Prof. Dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten,
J. Westert.

MEDEWERKERS:

J.J.D. Baas, Drs. E. Brink, J.M. de Jong,
Ds. G. Riemer, Dr. J. Smelik,
Drs. H. Veldman

BLADMANAGEMENT:

Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per
post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE:

Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3013636.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:

abonnementsprijs € 49,95
studenten € 19,50;
buitenland € 109,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december
- opzegging van het abonnement dient 1
maand voor aanvang van het nieuwe abon-
nementsjaar schriftelijk of per e-mail te
geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom
verkrijgbaar bij de Chr. Blinden-
bibliotheek voor blinden en slecht-
zienden. Tel. (0341) 565477.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):

J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Prijs: € 0,45 per mm.
Contracttarief op aanvraag.
Aanlevering advertenties in overleg.

Zonder schriftelijke toestemming van de uit-
gever is het niet toegestaan artikelen uit dit
blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191

Verlangen naar heelheid

We leven in een geseculariseerde samenleving. Dat is een zo vaak gehoorde kreet dat die op zichzelf genomen nog niets zegt. In het artikel van vorige week verkende ik het woord secularisatie. Het bleek te gaan om de idee dat de hemel steeds meer dicht ging totdat God, als die al bestaat, in zijn eigen woonplaats opgesloten zit. Tussen zijn wereld en die van ons staan waterdichte schotten. Dat betekent dat wij als mensen dus ook in onze eigen wereld opgesloten zitten. Dat is ons wereldbeeld.

J.H. Kuiper ■

Waterdichte schotten

Laten we daar nog even over nadenken. Die schotten staan niet alleen tussen de hemel en onszelf, maar zijn ook aan te treffen binnen de wereld van de mensen. In deze weken was dat te merken aan de manier waarop mensen de vragen rond het voormalig lid van de Tweede Kamer Hirsi Ali benaderden. Ik zet het even op een rij:

Benadering 1: regels zijn regels

Concreet: wie vindt dat regels nu eenmaal regels zijn en daarom gehandhaafd moeten worden, ziet misschien ook wel de menselijke kant aan dit verhaal, maar ja: de wet gaat voor. Gelijke monniken... Als we in haar geval soepel zijn, dan staan er straks nog meer op de stoep. Zo'n reactie heeft dus meer in zich dan het heilige doel van het handhaven van de regels. Er zit een behoorlijk brok angst achter voor wat je niet kunt overzien. In het 'regels zijn nu eenmaal regels' spreekt de behoefte aan een overzichtelijke samenleving en eigenlijk de erkenning dat het daarmee vies tegenvalt. Herkenbaar voor de kerk? Ik denk het wel.

Benadering 2: persoonlijke omstandigheden

Nu kunt u het ook heel anders benaderen. Vanuit de menselijke kant. Het kamerlid in kwestie was een waardevolle vertegenwoordiger van de vrijheid van meningsuiting, dus moet ze behouden blijven voor Nederland. Daarvoor zetten we de afspraken op zij. Helemaal geen gelijke kappen. Dat is trouwens ook een illusie: Mensen en omstandigheden zijn zo verschillend.

Voor een overheid is dit een lastige: hoe moeten die mensen de persoonlijke omstandigheden wegen? Maakt de relativisering van de waarheid die in de moderne maatschappij

gebruikelijk is, deze benadering niet bij voorbaat onmogelijk? Als iedereen gelijk heeft, is het enige wat nog telt: je aan de spelregels houden.

Benadering 3: wat zou jij doen...

Stel, je bent zelf vluchteling. Je hebt jarenlang onder een verschrikkelijk bewind geleefd. Alles wat je zegt, kan repercussies hebben op de mensen om je heen. Je komt in een nieuw land. Spreek je dan de waarheid? Of ben je zozeer getekend door wat je hebt meegemaakt dat je daar nog wel even over nadent, ook in je nieuwe land.

Zeg niet te gauw: natuurlijk spreek ik dan de waarheid. We hebben net weer bevrijdingsdag gevierd en de jaren van de oorlog kwamen in herinnering. Er is heel wat afgelogen tegen de Duitse overheid in die tijd. Er is heel wat geweld gepleegd in het verzet. Bekend is dat het voor velen na de bevrijding niet meeviel die houding los te laten en weer gewoon de rechtmatige overheid te gehoorzamen.

Kortom: de morele verontwaardiging over een leugen in de situatie van een vluchteling kan getuigen van te weinig inzicht in de benarde situatie waarin hij of zij verkeerde. Mensen kiezen en die keuze valt altijd binnen een situatie, van hun eigen leven en van de wereld waarin ze leven. Dit wil niet zeggen dat elke keuze goed is. Dat zou situatie-ethiek zijn.

Als waarheid en betrouwbaarheid echter volgens het onderwijs van B. Holwerda synoniem zijn in de bijbel (vgl. zondag 52 over het woord amen), dan kan gehoorzaamheid aan het negende gebod betekenen dat je ter bescherming van anderen bijvoorbeeld liegt. Ik kan de situatie niet beoordelen; daarom ben ik voorzichtig in de veroordeling van wat op het eerste gezicht alleen maar te veroordelen valt: een leugen.

Iedereen heeft gelijk, bij al die benaderingen. Maar ze raken elkaar niet meer. Er worden diverse discussies door elkaar heen gevoerd op hetzelfde moment. Integratie van deze benaderingen is een vrome wens. Deze Nederlandse uitdrukking geeft, in de onvervulbaarheid die erin aangeduid is, een treffende weergave van de secularisatie.

Verzet

Nu zijn er gelukkig heel veel mensen die hier niet langer vrede mee kunnen hebben. In het artikel van vorige week kwam al even het New Age denken naar voren. Dat kenmerkt zich door een holistische benadering van de werkelijkheid. Je moet dan wel even de grenzen van je bewustzijn verruimen. Een soort bekering ondergaan, waardoor de tegenstellingen van het leven opgelost worden in een hogere eenheid. De transformatie van het denken. Ik kan dat hier verder niet uitwerken, maar signaleer het als een tegenbeweging tegen het oplossen van de werkelijkheid in de aspecten ervan. De vraag die hierbij sterk naar voren komt, is dan hoe het in de kerk zit met deze benaderingen. Ik heb de indruk dat genoemde benaderingen ook binnen de kerk voorkomen en dat het gesprek daarover vaak even moeizaam gaat. Het gevaar is daarbij dat wie dat moeizame ervaart, nog dieper wegkruipt in zijn of haar eigen benadering dan die al deed. Ze hebben immers allemaal een waarheidselement dat echter door anderen in twijfel getrokken wordt.

Vervaging van grenzen

De laatste tijd is er ook een andere beweging te onderkennen: de waterdichte schotten blijken toch geperforeerd te zijn. Je ziet dat aan de benadering van de verhouding van theologie en psychologie. Dat is een goed voorbeeld van de manier waarop wij vanuit het geloof omgaan met de uitdaging van de secularisatie. Als deze verhouding besproken wordt, gaat het immers om het heil van God voor dezelfde mens, maar vanuit totaal verschillende hoeken.

Lange tijd was daarbij een twee-sporen-kijken gebruikelijk¹. Je kunt vanuit Gods kant (de bijbel) naar de werkelijkheid kijken en vanuit de kant van de wetenschap. Het doet denken aan de paralleluniversa van de sciencefiction. Naast de zichtbare werkelijkheid bestaat nog een andere. Deze benadering kwam op voor het goed recht van zowel psychologie als theologie. Het bleek een belangrijk uitgangspunt voor het denken over pastoraat. Dat heeft dan een bescheiden, eigen plaats: Bescheiden: naast de pastorale benadering is er ruimte voor de psychologische. Eigen: het pastoraat houdt niet op als de psycholoog aan het werk gaat.

Deze benadering is niet zomaar gegroeid. Er is ook binnen de gereformeerde kerk (vrijgemaakt) een felle discussie gevoerd over de vraag of er eigenlijk wel ruimte was voor beide.

En of op zijn minst het pastoraat niet het primaat moest hebben boven de psychologie of het maatschappelijk werk. Klankbord voor deze discussie was het werk van Jay E. Adams: *Competent to counsel*. Deze schrijver kwam in het Amerika van zijn tijd op voor het goed recht van de bijbel tegen de verpsychologisering van de samenleving (ieder zijn eigen shrink, net als in de tv-series). Bij hem geen twee-sporen-kijken, maar een vermenging van

de vraag die hierbij sterk naar voren komt, is dan hoe het in de kerk zit met deze benaderingen

theologie en psychologie, waarbij de eerste de tweede opeet. Er is eigenlijk geen eigen plaats voor de psychologie; alles wordt benaderd vanuit de categorieën van zonde en genade. De aansprekende helderheid blijkt een harde trek te hebben: je bent niet ziek, maar je moet je bekeren. De werkelijkheid is gevarieerder dan het gehanteerde model suggereert.

Kenmerkend voor het in de confrontatie met mensen als Adams gegroeide model is de wens naar samenwerking, waarbij iedere discipline zijn eigen plek heeft en geacht wordt zich bij zijn leest te houden. Liever geen theoloog die amateur-psycholoog is of omgekeerd. (al is elk kerklid natuurlijk amateur-theoloog.)

Bij het twee-sporen model blijven diverse bijbelse gegevens echter lastig te plaatsen: wat is bezetenheid bijvoorbeeld? Veel verder dan de waarschuwing dat je niet zomaar een psychiatrische patiënt dit etiket moet meegeven, komt het dan niet. Kom je bezetenheid nog tegen in de tijd waarin wij leven en zo ja, hoe herken je dat dan? Het gaat dus in het gesprek over de gevolgen van de secularisatie niet alleen over de erkenning van Gods aanwezigheid in de wereld, maar ook over de omschrijving van de manier waarop zijn tegenstander werkt (die uiteraard geen eigen plaats heeft).

Opvallend is dat in de laatste tijd theologie en psychologie, pastoraat en therapie naar elkaar lijken te groeien. Illustratief daarvoor is een citaat van de website van Dick Mostert en Philip Troost:

“Wij willen mensen tot steun zijn bij het vinden van hun bestemming. Bij Spectrum is een cliënt iemand die op reis is. Op zoek naar een betekenisvol leven. Tijdens deze levensreis loopt de mens schade op, komt schaduw tegen en kan uit balans raken. De bedoeling van therapie is om schade, schaduw en onbalans onder ogen te zien, zich ermee te verbinden en aan herstel te werken. Zo

kan de reis naar de eigen levensbestemming toch worden voortgezet of weer worden hervat. Psychisch herstel is dan ook geen doel op zich, maar een aspect van dit bredere spirituele perspectief. Bij Spectrum willen we steeds zoeken naar een betekenisvolle verbinding met je zelf, met de medemens, met heel de aardse werkelijkheid en met God. Want alleen in verbinding met wat zijn persoonlijk leven overstijgt, vindt een mens zijn bestemming. In deze benadering vloeien therapie en pastoraat in elkaar over. Hoe iemand zich voelt (psychisch) en hoe iemand betekenis aan het leven geeft (spiritueel) hangt nauw samen. Als je met het ene bezig bent, raak je zeker ook het andere. Geloven en ervaren zijn sterk met elkaar verweven. Juist op het raakvlak van die twee liggen de mogelijkheden om iemand weer of verder op de Weg te helpen. Op zoek naar de eigen levensbestemming.”

In deze benadering zijn de schotten behoorlijk geperforeerd. Vanuit de overtuiging dat het leven een is. Deze benadering kan even lijken op terugkeer naar de tijden van Adams, maar is toch compleet anders. De therapeut neemt de theoloog serieus en omgekeerd. Er is ruimte voor meer benaderingen.

Een nieuw model?

Het gaat te ver om hier een nieuw model van te maken. Het is mooi dat dit in Hattem zo gebeurt, maar op veel plaatsen heb je gewoon te maken met de geseculariseerde geestelijke gezondheidszorg, waar vragen rond zingeving buiten de deur gehouden worden. Twee-sporen-kijken is voor het grootste deel van Nederland al een geweldige mogelijkheid, waarin het gevaar van monisme in ieder geval onderkend wordt.

Ook levert het weer nieuwe vragen op: ik kan me ook voorstellen dat anderen, als therapie en

pastoraat elkaar naderen, de therapie als pastoraat beschouwen, waardoor de dimensie naar God opgaat in de ervaring van de mensen.

Gods werkelijkheid

Voor christenen is het besef onopgeefbaar dat je in de werkelijkheid van God woont. Tegelijk is er door en na de zondeval een proces van vervreemding ontstaan. Wat overduidelijk aanwezig is in Gods schepping, is lang niet altijd zomaar te zien. Het gaat erom dat we in onze benadering van de werkelijkheid recht doen aan alle aspecten ervan. Je kunt dat uitwerken voor het publieke leven. Aan het begin van het artikel schreef ik over de teleurstellende discussie rond mevrouw Hirsi Ali. Je kunt dat ook uitwerken voor de gesprekken die binnen de kerk gevoerd worden. Als illustratie daarvoor koos ik de manier waarop therapie en pastoraat dicht bij elkaar blijken te kunnen komen dan we in het nadenken daarover tot nu toe dachten.

Hierin is nog lang niet alles uitgekristalliseerd. Het kan ook leiden tot een vroom aandoende vlucht uit de werkelijkheid, waarbij het goed toeven is in je eigen fijne wereldje. Dat is het laatste wat ik zou willen. Ik besef daarbij best dat secularisatie een gegeven is dat niet meer terug te draaien valt. Ik heb ook geen heimwee naar de tijd dat het allemaal nog beter leek te zijn. Ik blijf verlangen naar heelheid. Als ik de bijbel goed lees, belooft God die ook.

Ds. J. Kuiper is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Haulerwijk en woont in Assen

1. Zie P.deJong/C.v.d.Leest, God en Mens, op de cd-rom: aan het werk in de kerk.
2. www.spectrum13.nl.

Amersfoort/Hoogland beroepen: K. van den Geest te Hengelo (O)

Middelharnis - in combinatie met Pernis-Albrandswaard beroepen: D.J. van Diggele te Veenendaal-Oost

Enschede-Oost en Sint-Jansklooster-Kadoelen - beroepen: A. Krijgsheld te Delfzijl

Gemeenteopbouw onder de logistiek van de geest van Christus

- 11 *Toen dacht hij aan de dagen van weleer, aan Mozes en zijn volk.
Waar is Hij die zijn volk door de zee voerde, waar zijn de herders van zijn kudde?
Waar is Hij die hen bezielde met zijn heilige geest?*
- 14 *Het was de geest van de HEER die hun rust gaf. (Jes. 63)*

A. Kamer ■

Pinksterfeest: feest van gemeenteopbouw. De gemeente geniet de zekerheid door Gods genade te mogen leven in de gemeenschap van de Heilige Geest. De Christus schenkt Hem. Zo werkt de Heer vanuit de hemel. Hij regeert Gods volk naar zijn godheid, majesteit, genade en Geest. De logistiek van de Geest verloopt volgens Christus' plan. Jesaja vertelt van die gemeenschap. Het bouwwerk van de verlossing kreeg vorm onder Israël. Het volk leefde op zijn woestijntocht onder de zorg van Jahweh: 'Evenmin als een paard in de woestijn struikelden zij; als aan het vee, dat afdaalt in de vallei, gaf de Geest des HEREN hun rust'. Het volk van God ging onder de dagelijkse zorg van de Geest als een kudde van pleisterplaats naar pleisterplaats.

De gemeente mocht rust genieten. De Geest van God gaf ook toen geestelijke gaven. Geestelijke gaven zijn eetbare gaven: gewoon water (H₂O) o.a. uit de rots en het wonderbrood manna. De Christus ging immers met hen mee. Hij leidde hen onder de wolkkolom en het volk dronk uit de 'rots die met hen meeging: de Christus', zo zegt 1 Kor. 10:3,4. Het werken van de Geest van Christus behelst meer dan persoonlijke zaken als geloof en vertrouwen. Hij vormde ook de leefomstandigheden zo, dat de gemeente aan de bestemming kwam, zorgvuldig verzorgd. Hij zorgde voor eten en drinken. Hij gaf ook bekwame mensen. Hij vormde zo ook de geschiedenis. Van dag tot dag. Als paarden door de woestijn, zo lezen we, zonder dat ze struikelden. Als vee dat afdaalt naar het dal. De Geest van de HEER zorgde voor tastbare

verkwikking en gaf rustplaatsen. (Jes. 63:13,14). Ook later in het beloofde land. Opbouwwerk onder de logistiek van de Geest van God!

Deze machtige Geest van God is op de eerste pinksterdag door de HEER Christus gezonden om hem vertegenwoordigen (Joh. 14:25 vv). Deze Geest is uitgestort over de gemeente. Om de verlossing van de Heer uit te werken.

Jesaja tekent het perspectief: 'Ja, u hebt zelf uw volk geleid om u een luisterrijke naam te verwerven.' Dat opbouwwerk gaat verder door de Geest van Christus. Ook door de bediening van het Woord als bediening van de Geest (2 Kor. 3:7). Hij zet ook mensen in om dienst te doen. In Jes. 63 wordt teruggegrepen op de praktische ordening van het volk. Zoals in de dagen van Mozes. 'Waar is hij die zijn volk door de zee voerde, waar zijn de herders van zijn kudde? Waar is hij die hen bezielde met zijn heilige geest? Die Mozes ter zijde stond met zijn luisterrijke arm, die voor hen het water kliefde om zich een eeuwige naam te verwerven?' (Jes. 63:11,12).

Pinksterfeest: de gemeente van Christus leeft onder de logistiek van de Heer door de werking van Zijn Geest in onze wereld. Zo wordt de kerk in liefde en mededogen gedragen. Zo komt het werk van de Heer af. Rustgevend weten. Ook vandaag.

Ds. A. Kamer is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Noord en woont in Hoogland

De waarheid is persoonlijk

wandelen met God

Jezus verzekert ons, dat Hij de weg is, de waarheid en het leven.

Hoe is dan de waarheid?

B. Luiten ■

Geen leugen

Jezus stelt Zich voor: de waarheid ben Ik. Er is op aarde geen andere waarheid. Wie aan Hem voorbijgaat, zijn bestaan ont-kent, raakt meteen vast in de leugen. Daarin gaat het om veel meer dan betrouwbaar spreken, hoewel dat er niet los van staat. Aan de orde is niet alleen hoe je spreekt, maar ook hoe je denkt, hoe je kijkt, hoe je rekt, hoe je plannen maakt, kortom hoe je leeft. Is dat in het besef dat alles bij Jezus begint, bij zijn opstaan uit de dood? En dat alles is gericht op zijn komst, de dag van herstel en oordeel? Leugens buitelen over elkaar heen. Bijvoorbeeld dat God dood is. Of dat Hij Zich nergens mee bemoeit. Of dat Hij het vermogen niet heeft het kwaad te keren. Of dat het niet uitmaakt welke godheid je aanbidt. Dat de aarde aan zichzelf is overgelaten. Dat je kunt doen en laten wat je wilt. Dat je er het beste van moet zien te maken. Dat de puinhoop hier alleen maar groter wordt. Enz. enz. Allemaal gedachten die Jezus ontkennen. Die eraan voorbij gaan dat temidden van heel het wereldgebeuren zijn kruis heeft gestaan. Daarom hebben waarheid en leugen niets met elkaar te maken. Ze zijn niet met elkaar te verbinden. De waarheid is Jezus, en in de leugen is Jezus niet. Daarom mag een christen niet trouwen met een niet-christen. Je hoort in zo'n geval de gelovige partij wel eens zeggen: 'ja maar, mijn echtgenoot laat mij alle ruimte om te geloven'. Maar dat is het punt niet. Als je in de waarheid leeft, kun je niet tegelijk je leven geven aan de leugen. Je kunt niet met en zonder Jezus leven. Je kunt zeker aan God niet vragen je in die eenheid te verbinden. Dat zou een enorme belediging voor Hem zijn, want Hij heeft met de leugen niets te maken, Hij wil die manier van leven in jouw huis niet zien. De waarheid is persoonlijk. Wie zeg je, dat Ik ben?

Geen bedrog

Hierover zou nog veel meer te zeggen zijn. Maar het is ook leerzaam om verder te kijken. Want het ligt erg voor de hand om de waarheid af te zetten tegen de leugen. Maar er zijn meer tegenstellingen mogelijk. God benadrukt net zo goed dat bij Hem de waarheid tegenover bedrog staat. Jezus is de waarheid. Hij is de enige die nooit iemand bedrogen heeft. Niet in zijn woorden, gedachten of daden. Daarom zal nooit iemand bedrogen uitkomen, die op Hem zijn vertrouwen vestigt. Sterker nog: Jezus is de enige die kan waarmaken wat Hij zegt. Op mensen kun je geen vertrouwen vestigen. Als ze sterven vergaan hun plannen en beloften. Maar Jezus leeft in eeuwigheid. Al is ons vlees als gras, zijn we soms zomaar verdwenen van de aarde, zijn woord zal aan ons in vervulling gaan. Hij leeft en zal ons leven schenken. Dit is alle aandacht waard. Bezit en goed lijken soms heel solide, toch zijn ze dat helemaal niet. Geen mens zal erdoor behouden worden. Vandaar de waarschuwing voor bedrieglijke rijkdom, je verkrijgt je erop, het is niet wat het lijkt.

Geen schijn

We kunnen nog een toepassing verder. Waarheid staat in Schrift ook tegenover schijn. Schijn is bijv. dat je doet alsof je vroom bent, terwijl je dat niet bent. Of doen alsof je gelukkig bent, terwijl je steeds een akelige leegte ervaart. Of dat je zeker bent van jezelf, terwijl je juist veel aarzelt. Schijn is anders dan echt. Het is niet waar. Zo is God niet. God is liefde, om iets te noemen. Zo doet Hij niet alleen, nee, zo is Hij. Zo is Hij echt. En zouden we Hem helemaal kunnen doorgronden, tot in het diepste van zijn

innerlijk, dan zouden we nog ontdekken dat Hij liefde is. Bij Hem is geen spootje schijn, alleen maar waarheid.

Terwijl wij een hele schijnwereld kunnen optrekken.

Laatst ging door mij heen, in een opmerkelijk gesprek, dat alles wat een mens gelukkig maakt, geen geld kost. Ons ware geluk is in God zelf, in zijn liefde en trouw en veelzijdigheid. Als je Hem herkent in zijn werken, kun je eindeloos genieten van de zon, de zee, het zand, de wind, de bomen, de vogels, en noem maar op. Dat kost helemaal niets. Wie God is, kun je meenemen in je hart, daar kun je aan denken waar je ook bent. Daar is geen geld voor nodig.

Maar hoe gaat dat in onze schijnwereld? Daar maakt geld gelukkig, zogenaamd. Wat je hebt en wat je nog denkt te krijgen. Wat niet zelden gepaard gaat met zorgen en teleurstellingen. Want je loopt nogal eens wat mis.

Schijn bedriegt. Op het oog gelukkige mensen blijken soms ineens het geluk helemaal niet te kennen.

De Prediker noemde het ijdelheid. Hij heeft alles bezeten en alles genoten wat een mens maar kan hebben of genieten, maar zonder God was het niets. Geen wonder, hoe kan God ooit overbodig zijn? Hoe kunnen wij ooit een bestaan opbouwen zonder Hem, en daarin tot ons doel komen? Dat is volstrekt onmogelijk. Jezus is de waarheid, als Enige. Hij verzadigt als Enige. Waarom geef je zoveel geld uit voor wat niet verzadigen kan? Bij Hem kun je kopen zonder geld en zonder prijs (Jes. 55).

Wandelen in de waarheid

Johannes kent geen groter blijdschap, dan dat zijn kinderen de weg van de waarheid volgen (3 Joh. : 4). Dat is meer dan een beeldspraak.

Het is een inspanning om de waarheid in beeld te krijgen en te houden.

Eens leidde de Heer zijn volk door het water.

Wanneer de priesters met de ark in het water zouden stappen, zou het uiteen gaan, om een pad te vormen. Zo was Gods belofte. Was die belofte waar of niet waar? De enige manier om dat te ontdekken was... in het water stappen. Toen de priesters dat deden, ontdekten ze de waarheid. Dat God waarheid is.

Zo is het altijd. De waarheid vraagt om erkenning en vertrouwen, anders zul je haar nooit echt leren kennen. Dat God werkelijk je leven draagt, ontdek je pas als je het uit handen geeft. Zolang je alles onder controle wilt houden, houd je de waarheid op afstand. Dat Hij altijd bij je zal zijn als je van Hem getuigt, ontdek je pas als je dat doet. Dat Hij je de woorden in de mond geeft, merk je pas als je een confrontatie durft aan te gaan. En ga zo maar door.

Wij kunnen de waarheid ten onder houden, als zondige mensen zijn we daar goed in. Dan horen we de waarheid wel, maar we doen er heel weinig mee. We doen dan meer met onszelf, en komen daardoor niet ver. Knaagt er dan niet wat? Natuurlijk wel, maar dat ziet een ander toch niet. Intussen doen we mee, we praten mee, we zingen mee, we doen alles mee. Meer schijn dan waarheid. Soms zijn zulke mensen zomaar weg, vertrokken. Zoeken dan hun heil ergens anders. Werkelijk? Waar nu weer dan?

Als Jezus de waarheid is, is zij altijd dichtbij.

In je mond en in je hart.

Je hoeft er nooit ver voor weg.

Ds. B. Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum.

Voorbedezondag voor landelijke en plaatselijke evangelisatie

Zondag 18 juni, de derde zondag in juni, is de jaarlijkse voorbedezondag voor evangelisatie.

In de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) is de laatste jaren steeds meer aandacht gekomen voor het missionaire werk van de gemeente. Op tal van plaatsen zijn Alpha- en Emmaüscursussen gestart, er wordt nagedacht over het stichten van nieuwe gemeentes en er zijn initiatieven daartoe, er verschijnen boeken die deze missionaire dimensie van de gemeente belichten.

Binnen de gemeenten is de evangelisatiecommissie meestal actief bezig met het organiseren van activiteiten om niet-christenen te ontmoeten en gemeentelieden hierin te stimuleren. Het Deputaatschap Toerusting evangeliserende gemeente (DTeg) is er voor om de ontwikkelingen binnen een gemeente op dit terrein te ondersteunen. Dit gebeurt ondermeer via de uitgave van het blad ZOUT, door uitgave en verkoop van materialen en door het bieden van toerusting en ondersteuning.

Evangelisatie & Recreatie is een zelfstandige organisatie die zich nauw verbonden weet met de gereformeerde kerken. Beiden willen uw aandacht vragen

voor het vele evangelisatiewerk dat het hele jaar door in Nederland gebeurt en nu ook met name voor het evangelisatiewerk van E&R in de zomer. Bid met ons mee voor alle evangelisatie! Er wordt ook dit jaar weer veel gedaan om alle mensen Gods goede nieuws bekend te maken. Dit werk wordt geleid door Gods Geest en ondersteund door uw gebed! Voor het vele werk dat de EC's doen en voor de activiteiten van DTeg en E&R vragen wij ook de kerken om aandacht en voorbede. Het gebed dat in geloof wordt uitgesproken, vermag veel. (Matt. 21: 18 – 22)

Er is een gebeds- en bijbellesrooster opgesteld voor de week voorafgaand aan de voorbedezondag. Dit rooster is te downloaden via de websites van E&R en DTeg (zie hieronder). Verder zijn er preekschetsten te verkrijgen bij DTeg. U kunt daar ook het bijbellesrooster aanvragen als u niet over een internetverbinding beschikt.

Namens E&R en DTeg,
Luuk Buit en Peter Wierenga

PERSBERICHT

www.eenr.nl
www.missionair.nl
www.gkv.nl

telefoon DTeg:
038-4270430.
Op werkdagen
bereikbaar
van 9.30 – 12.30 uur.

De gaven van de Geest (1)

Hoe spreekt de bijbel over het vóórkomen van opvallende gaven van de Geest aan de gelovigen? Zijn de bijzondere gaven van de Geest tijdgebonden of geeft Hij ze nog steeds aan de christenen van onze tijd?

W. en K. Wierenga ■

Inleiding

Volgens de *Streeptheologie* (een wat denigrerende term voor een overtuiging inzake de vraag of de zogeheten opvallende geestesgaven nog (moeten) voorkomen in de christelijke kerk) waren die bijzondere krachten beperkt tot de begintijd van de kerk.

Toen was er nog geen Nieuwe Testament. Maar toen dat NT compleet was, heeft de Heer van de christelijke kerk een streep gezet: *voortaan geen opvallende geestesgaven meer*. Daarmee keert de streeptheologie zich tégen de overtuiging van charismatische bewegingen, die juist beklemtonen dat dergelijke gaven (moeten) vóórkomen. Het gaat dan om de volgende opvallende gaven: de gave van het spreken in tongentaal, de gave om te genezen, de gave van de profetie, de gave om boze geesten uit te werpen en de gave om doden op te wekken. Gaven die alle in het NT genoemd worden. Paulus vat deze gaven in zijn brieven wel samen (en Lukas doet dat in het boek Handelingen ook) met de termen 'tekenen, wonderen en krachten'.

Apostolische gaven

In 2 Kor 12:12 schrijft Paulus: "Alles wat een apostel tot apostel maakt, heb ik u laten zien: elke volharding, alle tekenen en wonderen, elke kracht". Tot die tekenen en wonderen en krachten behoren ongetwijfeld: genezingen, uitdrijving van boze geesten en opwekking van doden. Paulus heeft die dingen echt gedáán. Dat kunt u gemakkelijk in Handelingen vinden. Dat zijn kenmerken van de *apostel*, zegt Paulus hier. De 11 of 12 apostelen zijn na hun sterven niet door nieuwe apostelen opgevolgd. Daar deze tekenen, wonderen en krachten kenmerken van de apostelen waren, kwamen ze niet meer voor toen de apostelen gestorven waren. Hadden meer mensen tijdens of na het leven van de apostelen de macht dergelijke din-

gen te doen, dan waren die zaken toch ook geen *kenmerken* van de apostelen?

Zendingsbevel

Een belangrijke bijbelpassage in dit verband is Matt 28: 19. Daar staat het zogeheten zendingsbevel. Matteus vertelt dat onze Heer onder meer zei: jullie (de elf leerlingen) moeten de (gelovigen uit de) volken "leren dat ze zich moeten houden aan alles wat ik jullie opgedragen heb". Charismatici lezen hier dit: de elf leerlingen moeten de aanstaande gelovigen leren trouw te doen (=onderhouden) wat Christus aan de leerlingen heeft opgedragen te doen. De leerlingen moeten alle bevelen die zij zelf eens kregen, als bevelen van de Heer van de kerk doorgeven aan de aanstaande gelovigen. Welnu, wat heeft Christus zijn leerlingen bevolen? Bijvoorbeeld in Matt. 10? Daar staat dat Christus de leerlingen de macht gaf om onreine geesten uit te drijven en iedere ziekte en elke kwaal te genezen. Verderop in Matt. 10 staat dat Christus tegen de leerlingen zegt: "Genees zieken, wek doden op, maak mensen die aan huidvraat lijden rein en drijf demonen uit". Vier bevelen dus. Volgens Matt 28:19 moeten de discipelen deze vier bevelen doorgeven aan de toekomstige gelovigen uit de volken. Dat zijn ook bevelen aan de gelovigen, de gemeenten van alle tijden en plaatsen. De opvallende geestesgaven zijn dus - volgens de charismatici - beloofd aan de kerk van alle eeuwen. Want als de kerk de opdracht heeft die opvallende krachten te tonen, net als de discipelen die opdracht hadden, dan geldt natuurlijk ook de belofte dat de kerk dat zal kunnen. Dat lezen de charismatici in deze passage.

Andere bevelen

Hebben ze gelijk? Nee, ze hebben geen gelijk. Er staat namelijk dat de aanstaande gelovigen zich moeten houden aan *alles* wat Christus zijn leerlingen (ooit) opdroeg. Volgens hetzelfde

Matt. 10 droeg Christus zijn leerlingen ook op: "Sla niet de weg naar de heidenen in en bezoek geen Samaritaanse stad". Geldt dat ook voor de gelovigen van alle tijden en plaatsen? Wég met de zending onder de heidenen?

Er staan in Matt. 10 ook deze opdrachten van Christus aan zijn leerlingen: "Neem in je beurs geen gouden, zilveren of koperen munten mee, schaf je voor onderweg geen reistas aan, geen extra kleren, geen sandalen en geen stok". Dat is dus ook een opdracht voor alle christenen? Als ze als zendelingen worden uitgestuurd? Of geldt dat ook voor een zomerreisje naar Italië? En waarom zouden we ons moeten beperken tot Matt. 10? In andere hoofdstukken staan ook allerlei bevelen die de leerlingen kregen. En als je het woordje *alles* in Matt. 28:19 echt serieus neemt, moeten die bevelen dus ook aan de gelovigen gegeven worden als bevelen die zij hebben uit te voeren. Christus zei tegen vier jonge vissers eens: "Kom, volg mij, ik zal van jullie vissers van mensen maken". Wat moet een gelovige van de 21e eeuw daarmee? Dat bevel geldt dus ook hem? Maar hoe kan hij nu doen wat die vier vissers moesten doen en deden, namelijk achter Jezus Christus aanlopen op de wegen van het land Kanaän? Hij is toch in de hemel?!

Een charismaticus antwoordde één van ons op deze vraag: "Gewoon gehoorzamen". Op de vraag: "Hoe moet dat dan?" kwam het antwoord: "U weet toch wel dat we als christenen allemaal navolgers van Jezus zijn?!"

Bijbelmisbruik

Kijk, dit bijbelgebruik is misbruik. Want iedereen kan nagaan dat het woord 'volgen' opeens een andere betekenis krijgt. En wat moeten we maken van: "Ik zal van jullie vissers van mensen maken"? Wat dat voor die vier jonge mannen zou betekenen, dát weten we. Maar moet elke gelovige er nu ook zo op uit als de leerlingen moesten? Op zendingsreis? Of moet dat ook gauw een andere betekenis krijgen: ieder gelovige moet wervend bezig zijn? Dat is wel zo, maar dat staat hier toch niet?! En nog één ding. Na zijn opstanding uit de dood verscheen Christus aan een stel leerlingen die aan het vissen waren (geweest) op het Meer van Galilea (of Zee van Tiberias). Ze hadden de hele nacht gewerkt en niets gevangen. Christus gaf hun toen deze opdracht: "Gooi het net aan stuurboord uit". Duidelijk een bevel. Valt dat bevel ook onder het *alles* van Matt. 28:19? Dan moet elke gelovige kennelijk één keer in zijn leven in het water van het Meer van Galilea zijn netten aan stuurboord uitgooien. Dat kan toch ook best?! Je huurt gewoon een vissersbootje en wat netten en daar gaat-ie.

Deze verklaring van Matt. 28:19 leidt tot absurditeiten. En als je absurditeiten vermijden wilt, wel, dan moet je gaan zeggen: dit hoort wel bij dat *alles* en dat niet. Dit bevel dat de leerlingen kregen is ook een bevel voor ons en dat andere bevel dat ze kregen, geldt niet voor ons als

bevel. Dat wordt volslagen willekeur. Deze uitleg kan gewoon niet juist zijn.

Andere uitleg Matt. 28

Er is best een andere uitleg mogelijk. Christus zegt tegen de leerlingen in Matt. 28:19 niet: jullie moeten alle gelovigen opdragen alles te doen wat ik jullie ooit bevolen heb te doen (inclusief bv zieken genezen en doden opwekken). Nee, Hij zegt: jullie moeten de aanstaande gelovigen leren trouw te doen (onderhouden) alles wat Ik jullie heb opgedragen hen te leren. Kortom: de gelovigen moeten trouw leren doen wat de apostelen hen leren over het goede christelijke leven. Ze moeten de gelovigen leren de Bergrede in praktijk te brengen, zich te houden aan heel het onderwijs dat Christus tijdens zijn leven hier op aarde heeft gegeven. Deze uitleg is geen bijzondere vondst van ons. Deze uitleg zult U vinden in een heel legertje commentaren. Onder anderen in het commentaar op Matteüs van Prof. dr. J van Bruggen. Deze uitleg leidt niet tot absurditeiten en ook niet tot knoeien met het woordje *alles*. Er staat in deze passage van Matt. 28 dus niets over een opdracht aan de kerk van alle eeuwen om de tekenen en wonderen en krachten, waartoe de apostelen bevel kregen, ook te doen.

Het probleem van Markus 16

Een volgende bijbelpassage die een rol speelt in de argumentatie van charismatici, is Markus 16:17, 18. Woorden uit een toespraak van Christus tot zijn leerlingen, en wel vlak voor zijn hemelvaart. We vinden ook hier het zendingsbevel (vs 15). En dan volgt in vs 17,18: "Degenen die tot geloof zijn gekomen (door de prediking van de uitgezonden leerlingen, KW/WW), zullen herkenbaar zijn aan de volgende tekenen: in mijn naam zullen ze demonen uitdrijven, ze zullen spreken in onbekende talen, met hun handen zullen ze slangen oppakken en als ze een dodelijk gif drinken zal dat hun niet deren, en ze zullen zieken weer gezond maken door hen de handen op te leggen". Nu dat is toch duidelijk, zeggen de charismatici.

Nu doet zich hier een geweldig probleem voor. Het is namelijk helemaal niet zeker of Markus 16:9-20 wel echt bij het evangelie van Markus hoort. Anders gezegd: het is helemaal niet zeker of dit stuk door Markus zelf geschreven is, of later door een ander is toegevoegd. De vertaling van 1951 maakte dat duidelijk door het hele stuk tussen vierkante haken te zetten. En de NBV zegt hierover (onder aan de bladzijde): "In andere handschriften ontbreken deze verzen" (vs 9-20). De deskundigen weten het niet. De handschriften verschillen te veel. Kun je dan ook aan het taalgebruik in vs 9-20 zien of het hetzelfde taalgebruik is als in de rest van het evangelie van Markus? Of is het taalgebruik in de verzen 9-20 zo anders dat je moet zeggen: nee, Markus 16:9-20 is niet door

dezelfde persoon geschreven als de rest. Dat moeten theologen niet uitmaken, maar dat moeten kenners van het Oud-Grieks maar uitmaken. We doen er daarom beter aan dit gedeelte te laten rusten.

Omstreden

Alleen nog dit: als je er van uitgaat dat Markus 16: 9-20 wél bij het evangelie hoort, dan zit je nog met het feit dat de uitleg omstreden is. Dat draait dan om de woorden uit vs. 17: degenen die tot geloof zijn gekomen... wie zijn dat? Alle gelovigen van alle plaatsen en tijden?

Er is ook een uitleg die zegt: wie zijn er net tot geloof gekomen? In vs 14 staat dat de opgestane Christus zijn elf leerlingen hun aanvankelijke weigering verweet om zijn opstanding, hun meegedeeld door mensen die Hem na zijn opstanding hadden gezien, te aanvaarden. Nu hebben ze die weigering laten varen. En zijn tot

geloof gekomen. Nu worden ze uitgezonden als gelovigen en zij, die pas tot geloof gekomen leerlingen, zij zullen herkenbaar zijn aan die opvallende zaken, genoemd in vs 17 en 18. Zo legt Prof. dr. J. van Bruggen het uit. We spreken ons niet uit over de juiste uitleg. Maar dit verschil in interpretatie is een reden te meer om Markus 16:17 en 18 niet in de 'strijd' te betrekken. Het gevolg is wel dat we nog van geen opdracht of belofte weten aan de kerk van alle eeuwen met betrekking tot die opvallende gaven en krachten.

(wordt volgende week vervolgd)

Ds. W. Wierenga is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Helpman en woont in Midlaren.

Zijn zoon drs. K. Wierenga is docent klassieke talen aan het Greijdanuscollege te Zwolle.

PERSBERICHT

Eerste certificaten Huwelijkstrainer

De Driehoek en Steunpunt Gemeenteopbouw hebben een cursus ontwikkeld voor huwelijks-trainers.

Dit gezamenlijk initiatief is ontstaan mede naar aanleiding van de wensen van de Generale Synode van 2005 van de gereformeerde kerken vrijgemaakt.

De eerste deelnemers aan de cursus Train de Huwelijkstrainer hebben op zaterdag 13 mei een certificaat ontvangen. Daarmee is de eerste cursus voor huwelijkstrainer afgerond. Deze huwelijkstrainers zijn in staat om, met de opgedane kennis en geleerde vaardigheden een huwelijks cursus of huwelijks catechese te geven.

Inspirerende leiders

Relatieproblemen en echtscheiding is een groeiend probleem, ook onder betrokken christenen. Er is een grote behoefte aan huwelijkskursussen of huwelijks catechese. De cursus Train de Huwelijks-trainer leidt echtparen op om deze huwelijkskursussen te kunnen geven. Dit kunnen predikanten echtparen zijn, maar ook andere echtparen met gaven op dit gebied.

Bij het ontwikkelen van de cursus is de kracht niet in eerste instantie gezocht in kennisoverdracht en uitkiende methodieken, maar met name in het ontwikkelen van vaardigheden bij echtparen met leiderschapskwaliteiten. Zij zijn belangrijke identificatiefiguren. Het is inspirerend als (nog niet) gehuwde stellen kunnen ervaren hoe "het werkt" bij anderen. De cursus kan alleen door echtparen worden gevolgd.

Competenties

Bij de start van de cursus is gekeken naar de competenties van de cursisten. Een aantal communicatieve vaardigheden moet in voldoende mate aanwezig zijn. Een belangrijke voorwaarde om deze cursus te kunnen beginnen is dat deelnemers leven vanuit een levend geloof in Christus als inspiratiebron.

De training

In twee avonden en twee weekeinden zijn naast theoretische kennis met name praktische vaardigheden aangeleerd. De cursisten hebben geleerd hun eigen motivatie en ervaring in te brengen bij het leiden van een huwelijks cursus. Zes echtparen hebben de cursus gevolgd, vier echtparen hebben inmiddels het certificaat in ontvangst kunnen nemen, twee echtparen nog niet.

In september en november 2006 gaat opnieuw de cursus Train de Huwelijkstrainer van start. Bepaalde inschrijving is nog mogelijk.

Lied: 'Gij dienaars van Hem, die alles regeert'

lied van de week

J. Smelik ■

2. God heerst van zijn troon, in 't heilige licht,
maar zoekt in de Zoon wie machteloos ligt.
De heiligen loven
reeds hier in hun lied,
met d' engelen boven
het heil, hun geschied.
3. Aan Hem zij het lied der wereld gewijd,
die eens uit het niet 't heelal heeft bereid,
de dank, de aanbidding,
de wijsheid en kracht,
om eeuwige redding
de wereld gebracht.
Amen, amen.

Toelichting

Het lied dat deze week op het rooster staat, is de vrije vertaling die ds. Hendrik Hasper maakte van het lied 'Ye servants of God, your Master proclaims'. Deze vertaling verscheen voor het eerst in de gezangenbundel van de Gereformeerde Kerken in Hersteld Verband uit 1933 (gez. 275). Vermoedelijk heeft Hasper de vertaling tussen 1928 en 1933 geschreven. Later is het lied onder meer ook opgenomen in Haspers bundel *Geestelijke Liederen uit den schat van de Kerk der eeuwen* (1935, gez. 338).

Het lied is oorspronkelijk geschreven door Charles Wesley en werd voor het eerst gepubliceerd in *Hymns for Times of Trouble and Persecution* (1744). De dichter werd in 1707 geboren

in Epsworth en overleed in 1788 te London. Hij studeerde aan de Westminster School en de Christ Church Oxford en hield er tijdens zijn studententijd al een methodistische levensstijl op na. Mede door contacten met de hernhutters ontketende hij, samen met zijn broer John Wesley, in 1738 een van grootste opwekkingsbewegingen in Engeland. Als onderdeel van deze opwekkingsbeweging schreef Charles meer dan zesduizend hymnen. Diverse daarvan zijn tot in onze tijd populair, zoals 'Hark, the herald angels sing', 'Jesus, lover of my soul' en 'Love Divine, all loves excelling'. Met Isaac Watts wordt hij gerekend tot de grootste Engelse hymn-writers.

Geheel in lijn met methodistische idealen en doelstellingen richtte Charles zich in zijn hymnen op de lagere sociale bevolkingsgroepen; de liederen getuigden van een innige, individueel gerichte vroomheid en riepen daartoe op. Daarbij kenmerkt zijn liedoeuvre zich door veelvuldige verwijzingen naar bijbelgedeelten.

Dat zien we ook in het lied dat deze week op het rooster staat. Het lied telt oorspronkelijk zes coupletten. Deputaten Kerkmuziek hebben dit lied geselecteerd uit de *Evangelische Liedbundel*. Daar staat boven het lied aangegeven dat het gemaakt is 'naar Psalm 103:19-22'. Deze tekstverwijzing klopt niet, hoewel je psalm 103:20 ('Prijs de HEER, u die zijn boden bent') natuurlijk wel aantreft in het eerste couplet. Hasper noemde een andere schriftgedeelte bij

dit lied, namelijk Openbaring 4:11 (*"U komen alle lof, eer en macht toe, Heer, onze God, want u hebt alles geschapen: uw wil is de oorsprong van alles wat er is."*). In Engeland wordt bij dit lied vaak verwezen naar Openbaring 7:9-12:

"Hierna zag ik dit: een onafzienbare menigte, die niet te tellen was, uit alle landen en volken, van elke stam en taal. In het wit gekleed en met palmtakken in hun hand stonden ze voor de troon en voor het lam. Luid riepen ze: 'De redding komt van onze God die op de troon zit en van het lam!' Alle engelen stonden om de troon en de oudsten en de vier wezens heen. Ze bogen zich diep neer voor de troon en aanbaden God met de woorden: 'Amen! Lof, majesteit en wijsheid, dank en eer en macht en kracht komen onze God toe, tot in eeuwigheid. Amen.'"

In elk geval treffen we in het lied verschillende referenties aan bekende passages uit de Schrift aan, waaronder alle hierboven genoemde bijbelteksten.

Nu is er iets opmerkelijks aan de hand met het lied. Of liever gezegd met de vertaling die Hasper gemaakt heeft. Want Hasper heeft een vrije weergave van de hymn gegeven waarbij hij een centraal element uit het oorspronkelijke lied elimineerde. In het originele lied heeft het aspect van aanvechting en vervolging (vgl. de titel van de bundel waarin het lied voor het eerst gepubliceerd werd!) een prominente plaats in het lied. Maar in de Nederlandse vertaling heeft Hasper dat element zoals dat met name in strofen 2 en 3 bezongen wordt, helemaal geëlimineerd. De strofen 2 en 3 uit het oorspronkelijke lied luiden:

*The waves of the sea have lift up their voice,
Sore troubled that we in Jesus rejoice;
The floods they are roaring, but Jesus is here;
While we are adoring, He always is near.
When devils engage, the billows arise,
And horribly rage, and threaten the skies:
Their fury shall never our steadfastness shock,
The weakest believer is built on a rock.*

Hasper heeft ons dus alleen een vrije weergave gegeven van de strofen 1, 4 en 6 van het originele lied. Daardoor heeft het lied naar mijn smaak wel aan waarde en inhoud ingeboet.

Melodie

In de Angelsaksische landen wordt de hymn van Wesley op verschillende melodieën gezongen. Vaak gebruikt men de melodie met de naam 'Lyons', die toegeschreven wordt aan Johann M. Haydn (1737-1806). Deze melodie vergezelde ook de vertaling van Hasper in de liedboeken uit 1933 en 1935. In Engeland wordt de tekst ook vaak gezongen op de melodie 'Hanover' waarvan vermoed wordt dat William Croft (1678-1727) de componist is. Laatstgenoemde melodie is in ons land vooral bekend geworden van het negentiende-eeuwse kinderlied voor kerstfeest 'In Bethlehem's stal lag Christus de Heer' van J. Vermeer.

Nu is er nog een derde melodie waarop Wesley's lied gezongen wordt en deze melodie is opgenomen in de *Evangelische Liedbundel*. De melodie is gecomponeerd door sir Charles Hubert Hastings Parry, die in 1848 te Bournemouth geboren werd en in 1918 in Rustington Sussex overleed. Naast kerkmuziek (o.a. drie oratoria) componeerde Parry pianowerken en wereldlijke liederen. Tevens was hij werkzaam als musicoloog.

Zijn melodie bij 'Ye servants of God' kreeg de naam 'Laudate Dominum' en werd voor het eerst gepubliceerd in het tweede supplement van de beroemde Engelse bundel *Hymns Ancient and Modern* uit 1916.

Het is een op en top Engels-romantische melodie, met name te herkennen door de combinatie van grote intervallen en de korte melisma's. De melodie valt in twee delen uiteen: de eerste twee regels zijn aan elkaar verwant en vormen het eerste deel. De regels 3/4 en 5/6 zijn eveneens verwant aan elkaar en vormen het tweede deel.

De melodie staat genoteerd in een 3/2-maat. In een te vlot tempo zou de melodie een walsachtig karakter krijgen. Dat moet niet gebeuren. Men zinge de melodie in een breder tempo.

Voor organisten en anderen die met metronoomcijfers weten te werken: circa MM 96 voor de halve noot.

Dr. J. Smelik is hymnoloog-musicoloog en woont te Zuidhorn

PERSBERICHT

Bereidheidscongres 2006

Voor de 4^e keer organiseert GemeenteNproject een groot congres voor jongvolwassenen, ambtsdragers en andere gemeenteleden. Van D.V. 21 t/m 25 september 2006 komen op camping/congrescentrum de Betteld in Zelhem honderden jonge mensen en ambtsdragers bij elkaar om een aantal dagen aan het werk te gaan rondom het thema: **Genade. Cadeau dat je leven verandert!**

Het Bereidheidscongres is een congres voor gemeenteleden die handen en voeten willen geven aan hun christen-zijn vanuit hun plaatselijke gemeente. De ochtenden staan in het teken van het luisteren naar de bijbel. Dit gebeurt onder leiding van bijbelleraar prof. Kees de Ruijter. Hij zal via bijbelstudies de rode draad van het congres aangeven.

Workshops

Op vrijdagmiddag en zaterdagmiddag is er keuze uit meer dan 30 workshops. Via deze workshops kan iedere deelnemer het congres-thema uitwerken op een manier die bij hem/haar past.

Workshops die gegeven worden zijn o.a.: 'De God van het Oude Testament' o.l.v. ds. Adrian Verbree, 'Geloven is...Leven van genade.' o.l.v. ds. Gert Hutten, 'Genade en Uitverkiezing' o.l.v. Prof. Barend Kamphuis en 'Genade in Metaforen, Judas of toch liever Petrus' o.l.v. Dick Mostert. 'Genade uitgedanst' o.l.v. Heidi Talahatu en Guus Kartutu, 'Hoe zie je genade terug in de natuur' o.l.v. Martine Smit en Sjon Heijenga.

Avondprogramma's

Elke avond is er een centraal programma:

<i>Avond</i>	<i>Thema</i>	<i>Hoofdspreker</i>
Donderdagavond	Genade een wonder!	ds. Jacob Kruidhof
Vrijdagavond	Genade doorgeven	Inge de Visser - Oostijk
Zaterdagavond	Genade in de gemeente	Ben Tiggelaar Willy Bakker – Huizinga
Zondagavond	Genade ervaren	Kees Kraayenoord

Zondag

Op zondag worden er twee erediensten gehouden. In de morgendienst zal prof. Kees de Ruijter voorgaan, 's middags ds. Joost Smit. Tussen de diensten door is er volop ruimte voor ontmoeting en verwerking van datgene wat eerdere dagen geleerd en ervaren is.

Speciale bijdragen

Door het hele programma heen zullen diverse personen en groepen speciale bijdragen leveren. Het congres wordt op zondagavond afgesloten met een concert van Kees Kraayenoord en zijn band.

Een congres voor wie?

Het Bereidheidscongres is een congres voor Gereformeerd Nederland. De doelgroep is jongvolwassenen, maar eigenlijk zijn alle gemeenteleden welkom die willen ontdekken op wat voor manier Gods genade in hun leven werkt.

GemeenteNproject

Bereidheidscongres wordt georganiseerd door GemeenteNproject, werkgroep van Steunpunt Gemeentebouw binnen de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt). De visie van GemeenteNproject is het bieden van know-how en handvatten aan jongvolwassenen binnen de kerken omtrent hoe Christus zijn gemeente wil laten ontwikkelen. Het GemeenteNproject ziet kans voor hen te fungeren als werkplaats en ontwikkelcentrum. Naast tweejarige leerwerktrajecten wordt er ook 1 x in de 2 jaar een Bereidheidscongres georganiseerd.

Bereidheidscongres wordt georganiseerd door:

GemeenteNproject is een werkgroep van:

Meer informatie:

Kijk voor meer informatie of om je aan te melden voor het Bereidheidscongres

op www.gemeentenproject.nl

Of neem contact op met Klaas Koelewijn (Telefoon: 06-51445930)

Email: k.koelewijn@gemeentenproject.nl)

PERSBERICHT

Alom klinkt het Woord en de Lijdende Kerk

Zaterdag 10 juni kunt u kijken naar een aflevering van Alom klinkt het Woord en de Lijdende Kerk (Ned. 1, 12.00 – 12.25 uur)

Zondag 11 juni a.s. is de zg. Zondag voor de Lijdende Kerk; een dag waarop er speciale aandacht is voor de wereldwijd vervolgte christenen. Vooral in landen als China, Iran en Noord-Korea is vervolging aan de orde van de dag.

In deze aflevering van Alom klinkt het Woord zijn beelden te zien van christenen in China die thuis kerkdiensten houden onder het mom van familiebijeenkomsten. In de stad Guangzhou, Zuid-China, woont en werkt voorganger Samuel Lamb. Hij is internationaal bekend vanwege zijn pleidooi voor vrijheid van christenen. Dat leverde hem twintig jaren gevangenschap op! Toch gaat ds. Lamb door met zijn werk; hij houdt bijvoorbeeld samenkomsten in zijn eigen huis. Deze diensten worden goed bezocht: elke keer vullen zo'n 800 mensen alle plekken in het huis. In de dagen erna wordt deze dienst nog drie keer herhaald om alle gelovigen een plek te geven; in totaal bezoeken ruim 3000 mensen iedere week het huis van ds. Lamb. Dit werk wordt door de Chinese autoriteiten gedoogd, hoewel ds. Lamb regelmatig door de politie bezocht wordt. Ook andere kerkleiders in China zijn de afgelopen maanden in aanraking geweest met de politie; soms zijn ze gearresteerd en gevangen gezet.

Het werk van ds. Lamb wordt gesteund door de van oorsprong Nederlandse organisatie Open Doors die vorig jaar het vijftigjarig bestaan herdacht. Oprichter Anne van der Bijl spreekt regelmatig over de vervolgte kerk.

**Nederlandse Stichting
"Verpleegkundigen
voor Israël"**

Ook uw steun is nodig!

De V.V.I. stelt zich ten doel:
Israël helpen met de verpleging
van alle bevolkingsgroepen,
ongeacht afkomst en overtuiging.

Verpleegkundige Hulp
discrimineert niet...

Giften graag op giro 3885840

t.n.v. Penn. VVI, Postbus 476,

3440 AL Woerden

Int.: Secretariaat tel 010-4137951

email: adm.vvi@planet.nl

Ook bemiddeling bij uitzending vrijwilligers

Geeft u óm Israël, geef dan vóór Israël

Sanquin Bloedbank

**Voor jou maar even
Voor mij een heel leven**

Bloed geven. Minder kun je niet doen.

Bel 0800 - BLOEDBANK of kijk op
www.sanquin.nl

Bloed is leven

samen leven, samen delen
zendings, hulpverlening en training

DE VCBRC NAASTEN

www.devcbrccnaasten.nl 088 4270400 postbus 266557, Zeven